

Галина Вдовиченко

Ось
відкрий
долоз

Галина Вдовиченко
Ось відкрита долоня

© Вдовіченко Г. К., 2016

© Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», видання українською мовою, 2016

© Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», художнє оформлення, 2016

Дизайнер обкладинки й художник Тетяна Гущина

Не бігай за білками

Не минуло й п'ятнадцяти років, як моя люба тітонька дала мені нову пораду. Другу за все життя. Це мене неабияк здивувало, бо тітка Люба порад не дає. Принципово. Незважаючи на свій похилий вік та багатий життєвий досвід, за що й люблю.

Коли мені було років сім, а їй відповідно близько сорока, ми гуляли в парку. Я тремтіла від урочистого нетерпіння, стискаючи в долоні горішки. Намагалася нагодувати рудих пухнастих білок – вони наближалися дрібними квапливими перебіжками, нашорошували вушка, поблискували очками-гудзиками. Але від найменшого поруху назустріч кидалися геть, видряпувались стовбурами, губилися у верховітті каштанів.

– Не бігай за білками, – зронила тітка. – Просто розкрий долоню.

І я, на диво, послухалася – припинила метушитися, присіла навпочіпки в розсипи покрученого, опалого листя. Стишилася, намагаючися не шарудіти. Цок-цок-цок горішком до горішка – вистукувала ледь чутне запрошення вертким пострибункам. Довго чекати не довелося. Вони вигулькували зі своїх сховків, обережно наближалися до нерухомої дитячої фігурки, блискавично вихоплювали гостину з долоні й влаштовувалися неподалік розгризати смаколики. Мені на втіху.

Не бігай за білками, просто розкрий долоню – це була слухна порада. Я її не раз згадувала в багатьох випадках, коли зайва суєта та надмірна активність могли лише зашкодити.

І ось – стільки років по тому! – нова порада від тітоньки Люби: спостерігай за людьми.

– За якими людьми? – не второпала я.

– За будь-якими, – знизала вона плечима, – чоловіками, жінками, дітьми, головне – аби з цікавістю. Коли тобі погано й голова пухне

від думок, спостерігай за людьми. Це краще, ніж страждати за своїм Максимом.

Тут вона в десятку влучила, бо не було такої хвилини за останні дні, щоб я про нього не думала. Мало під колеса машини не втрапила, не зауваживши червоне світло на пішохідному переході.

– Від таких чоловіків варто йти, і негайно, – у голосі тітки жодного притиску, сама лише спокійна констатація факту. – Відпусти його зі своїх думок, дай йому піти.

– Ага, – кажу, – завтра!

– Правильно, – погоджується тітка, завтра, а сьогодні спостерігай за людьми. На вулиці, на зупинці, у транспорті – будь-де. Розглядай їх. Ні про що не думай, просто пороздивляйся як слід. Яке в них взуття, як вони ходять, дістають з кишень цигарки, розмовляють по телефону...

Добре, що вона більше не розводилася про Максима, про те, що він мене не вартує, що він учинив підло й не заслуговує на те, щоб я за ним побивалася. І що в мене буде ще не один хлопець і таке інше, таке інше, таке інше. Наче я сама не розумію, що його треба чимшвидше забути, усе я розумію. А зробити з собою нічого не можу. Непідвладні мені мої думки й почуття. Отак-от.

– Не думай про своє, вивчай людей, хоча б один день, – наполягає тітка.

– І що це дасть?

Тітка лагідно зупиняє торги:

– Годі патякати, зроби, як прошу, тільки й усього.

...От їду я тепер маршруткою й прислухаюся до музики – поруч хлопець, це в його навушниках лунають скрипки. Класика, хоч як дивно. Скошую на нього очі. У хлопця татуювання на лівій руці, від ліктя до тильного боку долоні. Роздивляюся на цю картинку – це якась графічна абстракція, так і хочеться, щоб він повернув руку, аби мені було краще видно.

– Виходите?

Від неочікуваного запитання здригаюся, підводжуся, даючи йому можливість вийти. Тоді посуваюся до вікна, звільняючи місце для зосередженого дядька з важкеньким пакетом. Від сусіда тхне перегаром, а від його синтетичної футболки – потом. Стиснуті губи посмикуються, руки жмакають рипливий целофан торби, він наче веде нечутний діалог, доводить щось комусь. Може, і самому собі.

Тепер вже я прошу випустити мене: дозвольте... Просуваюся до виходу, обводячи салон довгим, уважним поглядом. Тітка була б задоволена мною. Третина пасажирів розмовляє по мобілках, хто майже нечутно, хто голосно. Дві жінки завзято обговорюють якісь нісенітниці. Зміст розмови вхопити неможливо. Решта – сумні й заклопотані – занурилися в свої думки, не помічаючи нічого довкола себе.

Ось цього розглядатиму. Стоїть, захопивши поручень у згин ліктя, втупився в книжку. Підручник? Примружилася, витягла шию... Що він так зосереджено читає? Роман. Або оповідання. Прозовий текст. Коли я востаннє бачила хлопця в маршрутці з розгорнутою книжкою? Мабуть, ніколи. Картата сорочка, заковчені рукави, потерті джинси, збиті кросівки. Зсунуті брови. Відірвався від читання, заповхав руку до кишені сорочки – там без звуку вібрував телефон. «Я, – озвався стиха, далі помовчав, слухаючи, а тоді: – У шафі. Або, чекай, здається, під столом. Бувай!»

Встигла пробігти очима абзац. Щось про море. Хлопець сховав мобілку, перегорнув назад сторінку, нагадавши собі попереднє речення, повернувся до наступної. Моєї цікавості не помічає. Я спробувала уявити, з ким він щойно розмовляв. З мамою? З сусідом

по кімнаті в гуртожитку? Про що була мова?.. Та що завгодно могло бути в шафі чи під столом. Шкарпетки, наприклад.

Хлопець гмикнув, усміхнувшись чомусь прочитаному, хитнув головою: ти ба... Наче почув мої думки. Я пхикнула. Теж, мабуть, кумедно часом збоку виглядаю, коли ось так занурююсь у свої спогади про Максима й починаю шукати йому виправдання... Має рацію моя тітка: свої думки з маршрутки я можу пригадати, а хто був тоді поруч, які люди, як виглядали – ні.

Ось так і мене, мабуть, не помічають.

Хоча ні, цікавий погляд із глибини салону перетинається з моїм. Цей рудий чоловік на мене, мабуть, не першу хвилину дивиться. Усміхається. Узагалі небачена реакція як для маршрутки. Я йому теж від несподіванки усміхаюся.

На вулиці, на зупинці продовжую свій експеримент. Вихопила поглядом із натовпу дідуса, «сфотографувала» худорляву постать, сапку, загорнуту в газету й перемотану мотузкою. Мабуть, на дачу зібрався.

Мене обганяє цибатий дивак у закоротких джинсах, кадик випирає, старанно прилизане волоссячко прилипло до чола. Білі шкарпетки до чорних мештів. Кумедний переросток. Мабуть, не має дівчини й ніколи не мав. Хіба в такого можна закохатися?

– Я перепрошую...

Озираюся: це той рудий з маршрутки, що спостерігав за мною. Зблизька молодший, ніж здалеку.

– Перепрошую, – сказав і засоромився, – у вас такий погляд... живий, людський...

Ото насмішив: а міг бути нелюдський?

Він помітно збентежений.

– Подумав... шкодуватиму, якщо не підійду...

У нього гарна усмішка. Він старанно підшуковує слова. Мені захотілося йому допомогти, і я сказала, що це таке психологічне завдання – спостерігаю за людьми. Нюанси пропустила. Така гра, мовляв, на спостережливість. Він радо підхопив: так-так, я помітив,

так мало хто на інших дивиться, зазвичай усім до усіх байдуже. Провів мене мало не до самої роботи. Коли просив номер телефону, трошки загикувався, довелося сказати: «Не варто». Він похитав головою, погоджуючися, сказав: «Шкода». І ще раз повторив: «Шкода».

І настрої у мене, відверто кажучи, помітно покращився. Ішла, пританцьовуючи, у повітрі пахло осіннім листям і хризантемами, я це добре запам'ятала. Тітці для звіту.

Увечері, дорогою додому, знову грала в «спостереження». На зупинці сімейна пара, обидва грубасики, з пакетами їжі в кожній руці, весело перемовлялися, – мабуть, планували, що варитимуть на вечерю. А може, готувалися до якогось родинного свята. Повна гармонія між ними, цілковитий збіг інтересів.

Біля газетного кіоску, не зважаючи на людей, цілувалися хлопець і дівчина. Отакої! Ранковий знайомий. Білі шкарпетки до чорних мештів. «Хіба в такого можна закохатися?» Ось тобі й маєш. Дівчина домінувала, хлопець слухняно відповідав їй тим, чого вона від нього чекала. Не такий він недоладний, якщо придивитися... Не такий вже й тухтій.

Водій у маршрутці трапився з гарними руками музиканта, зовсім не шоферські у водія руки, білі, пещені, з тонкими пальцями... Він мав нещодавно якусь іншу роботу.

– Завдання виконано, – сказала я тітці. – Можу описати багатьох, кого зустріла на своєму шляху. Нічого особливого, відверто кажучи. Для чого це все?

– Ти мала відчувати втіху від спостереження за людьми. Тільки й усього. Відволіктися від себе та своїх думок. Просто зауважити, як багато людей навколо. Які вони цікаві. Я теж на знак солідарності сьогодні грала в спостережливість...

– І що?

– Та нічого, – смикнула вона плечем.

Вона чогось недоговорювала.

Через місяць ми нарешті побачили бойфренда тітки Люби. Вона з ним у трамваї познайомилася, каже, видався їй кумедним. Симпатичний такий дядько, удівець, на шарпея схожий, обличчя в глибоких зморшках. Із почуттям гумору все гаразд. Вони, коли разом, поводяться наче підлітки, шаріються одне перед одним. У їхньому-то віці. Аж смішно дивитися.

А мені так і не вдалося видерти Максима з серця. Наразі не вдалося. Так, щоб із корінням, назавжди. Та я вже не роблю спроб йому зателефонувати, а це вже неабияке досягнення. Хоча десь у глибині душі ще чекаю від нього дзвінка. Второпала нарешті: якщо чоловік захоче – він зателефонує хоч із Місяця, а як не захоче, знайде відмовку.

– Слушна була порада – помічати людей навколо, – підколола я тітку Любу.

Вона іронії не помітила.

– Це була швидше пропозиція. Ти ж знаєш, я порад не даю.

– А хто мені колись сказав: не бігай за білками, – нагадала я тітці.

– Коли я таке казала?

– Давно. У парку.

– Не пам'ятаю, – відказала вона.

Не пам'ятає вона! А я завдяки їй майже навчилася не метушитися даремно, уже майже не беруся розв'язувати ребуси, що не надаються до розв'язання, – розкриваю долоню до світу: ось вона я. Із довірою й добром. Уже майже погодилася, що беручка заповзятість у багатьох випадках лише шкодить і не варто випереджати природний хід подій. Вони мають визріти, скластися в логічний ланцюжок «причина-наслідок». Часом вистачає слабенького, схожого на азбуку Морзе сигналу долі – хай навіть схожого на постукування горішків для білочок. Або уважного погляду на людину, що випадково опинилася поруч. Особливо якщо вона спершу видалася кумедною.

Дякую, я тільки дивлюсь

...Ага, ще кран, чи як його там, змішувач. Забула про змішувач на кухню. І ще робота сантехніка. Отже, додаємо ще триста п'ятдесят, і ще сто гривень за заміну крана. Ну-от, тепер зрозуміло, куди поділися гроші. Поки не згадаєш усі витрати, не запишеш їх стовпчиком, ніяк не второпаєш, куди поділася зарплатня.

Віра зім'яла папір, поцілила в смітниковий кошик під столом. І що тепер? – Тепер в усій невідворотності постає питання, у чому зустрічати Новий рік і звідки взяти гроші на сукню своєї мрії. Корпоратив, перший у житті корпоратив, чекав на Віру. Можна буде випадково опинитися з Віктором за одним столом, запросити його згодом на білий танець, поговорити про щось інше, а не лише про роботу. Але для повного реваншу потрібна сукня. Неодмінно сукня! І не будь-яка, а саме та, у вітрині, вона зупинила її, немов удар блискавкою. На Вірі вона виглядатиме бездоганно.

До авансу залишалося два дні, уже хлопці збивали по десяти-двадцятці у багатеньких буратіно з відділу. Віра до числа багатеньких не входила, але по можливості допомагала. Сама ж грошей ні в кого не позичала – не мала такої звички, лише змушено переходила на режим жорсткої економії до кращих часів. «Треба вміти жити на ті гроші, які заробляєш», – повчала її бабуся. Віра так і робила, але заради цієї сукні готова була зневажити бабусине життєве правило.

Ледве дочекалася кінця робочого дня, їй конче необхідно було перевірити, коли зачиняється та крамничка на першому поверсі супермаркету – о дев'ятнадцятій чи пізніше. Сукня була на місці, на манекені, за склом, із цінником-сніжинкою на рівні очей перехожого. Кілька днів тому ця цифра видалася Вірі безглуздою, а сьогодні вона розуміла, що справжня мрія завжди безцінна. Вона може нічого не коштувати, а може мати захмарну ціну. До певної суми грошей вона нерідко не має жодного стосунку. Однак у цьому

конкретному випадку проблема полягала саме в грошах, яких у Віри наразі не було. Але будуть. Тому сукня подобалася їй щодалі більше. Вона була досконалою – і колір (ніжний колір прозорої морської води), і довжина, фасон, фактура. Усе!

Віра затрималася, роздивляючись її через скло, а тоді зайшла до крамнички й торкнулася етикетки, шукаючи розмір. Їй раптом спало на думку, що потрібного розміру може й не бути. Ні, усе гаразд, тридцять восьмий на етикетці, нема чого хвилюватися. Віктор не встоїть.

– Доброго дня, вам допомогти? – голос продавчині за спиною.

Віра знітилася.

– Дякую, я тільки дивлюся.

Вона прийде сюди післязавтра з грошима й купить її без примірки. Бо ж і так зрозуміло, на кого та сукня чекає. Манікюр перед корпоративом зробить сама, і волосся вклатиме власноруч, вона вміє. Стрижка має бути ледь-ледь недбалою, волосся трошки неслухняним, у жодному разі – без ефекту «щойно з перукарні». На перукарні можна заощадити.

Від цього святкування в новому колективі Віра так багато чекала, бо знала, була впевнена на всі сто: це доленосний вечір в її житті. Віктор не перший день виявляв знаки уваги, допомагав зі звітами, нахвалював її канапки, а часом вона ловила на собі його теплий задумливий погляд. На корпоративі він побачить її в новому світлі. Ніжний колір морської води їй допоможе. Така сукня – для особливого випадку, у ній хоч на корпоратив, хоч у театр, хоч до бабусі на ювілей, рідні вже домовилися, що святкуватимуть його в ресторані. Мрії завели Віру далеченько, вона вже бачила, як йде на майбутнє сімейне свято не сама.

У переддень авансу не втрималася від спокуси перевірити, як там її сукня. Усе гаразд, чекає.

«Завтра», – подумки сказала їй Віра в крамничці, почекай до завтра...

– Чим я можу допомогти? – пролунало поруч.

Інша дівчина, не та, що минулого разу, завчено усміхалася до неї.
– Дякую, я тільки дивлюся, – сказала Віра й пішла до виходу.
Нічого більше в цій крамничці їй не цікавило.

У яскраво освітленому еркері супермаркету, за одним із столиків кав'ярні, сиділи двоє. Віра зупинилася, побачивши Віктора – він тримав за руку Ольгу з бухгалтерії. Попри них йшли люди, поспішали з пакетами до виходу, але ці двоє не помічали нікого.

Серце Віри впало, забилося пташкою. Цього не могло бути. Вона не повірила б, якби хтось розповів. Віктор з Ольгою не спілкувалися на роботі, не помічали одне одного. Вони не пили разом кави, не

обмінювалися жартами. Віра ніколи не бачила, щоб вони розмовляли, а тепер, зупинившись біля стенду з недоречними сонцезахисними окулярами, боковим зором вона спостерігала за тим, як він, нахилившись, зазирає дівчині у вічі й та відповідає йому таким поглядом, що жодні припущення, жодні сумніви зайві. Тут без варіантів, тут навіть закоханій білявці все зрозуміло. Чорт забирай!

Того ж вечора в темному під'їзді, де знову хтось розбив чи викрутив лампочку, Віра спробувала підсвітити собі під ноги мобілкою. Вона шукала її в сумці, порпалася, не знаходячи, руки були як чужі. Ключі, блокнот, рукавички, де ж та мобілка?.. Телефон випав їй з рук на цементну підлогу, розкладна «жабка» дзвінко квакнула під ногами в пільмі. Віра кинулася шукати її на сходах, намацала уламок з кнопками, тоді розбитий екран – і заплакала.

Гроші, подумки вже витрачені на сукню, довелося віддати за нову мобілку. За іронією долі вона коштувала як сукня, лише на двадцять гривень більше.

Бабуся, почувши, що Віра не йде на вечірку, бо «просто втомилася», поставила чайник на газ і сказала:

– Коли збирається колектив, треба йти обов'язково. Що значить «просто втомилась»? Що значить «просто не хочу»?.. Я, – сказала бабуся, наливаючи чай у два горнятка, – у твоєму віці ходила всюди, де мало бути весело, де збиралися потанцювати, поспівати. Навіть якщо не було в чому піти, бо це не причина для відмови, – бабуся витягла зі сховку кілька цукерок «Чорнослив у шоколаді», їхні улюблені з Вірою цукерки. – Я придумувала обнову з будь-чого, – далі вела бабуся, – перешивала стару сукню або купувала найдешевший штапель. І за ніч – за одну ніч! – шила собі нову сукню. Відмовлятися від радості – гріх, – сказала бабуся під шурхіт цукеркових обгортки. – І знаєш що? – це вже коли мила горнятка. – Я давно тобі хочу подарувати свої кульчики з перлами, ті давні, улюблені, зараз саме той випадок, дуже навіть вчасно, не сперечайся, я зроблю це зараз. Ти ж їх носитимеш?

Вірина сіра трикотажна сукня сприйняла сусідство старовинних кульчиків як належне. Вона була зовсім непримхлива, хоча й знала собі ціну, ця універсальна сукня-олівець, яка найбільше пасувала Вірі з усього того, що вона мала у своєму гардеробі.

– Не дозволяй обставинам брати гору! – напучувала онуку бабуся, перевіряючи застібки сережок. – Ми не знаємо, де знайдемо, де втратимо.

Що було пояснювати... Що справа не в сукні, хоча й у сукні теж.

Коли оголосили конкурс на найкращий танець і Віктор з Ольгою ніби випадково опинилися в парі, Віра підвелася з-за столу й відшукала очима Олега Хом'яка, Хом'ячиська, свого колишнього однокурсника. Він увесь вечір сидів навпроти неї, трохи навскіс, вона щойно тепер це зауважила. Завдяки йому кілька місяців тому вона знайшла роботу в цьому відділі. Олег зателефонував тоді до неї: «У нас утворилась вакансія, ніби спеціально для тебе...» І от тепер, заскочений, Хом'як витріщався на неї, почувши несподіване: «Танцюєш?»

Він розгубився, він наче намагався чимшвидше знайти причину, аби відмовитися. Такий у нього був вираз обличчя.

– Танцюєш? Чи тільки дивишся?.. – Віра вже обійшла стіл, вона наблизилася до Олега, не даючи йому отямитися. – Хом'яче, ми зараз ідемо виборювати перше місце. Второпав? Не бійся, я веду.

Олег підвівся й узяв її за руку. Коли вони стояли в колі таких самих сміливців, слухаючи умови конкурсу, Віра зауважила, що їхня пара викликає пожвавлення та сміх глядачів. «Ну-ну, – подумала Віра, – зараз я вам покажу, на що здатна». Партнер? Не має значення, коли твого завзяття вистачить на двох. Але партнер їй дістався ще той. Вона помилялася щодо нього. Олег перехопив ініціативу: вела в танці не вона, а він, впевнено й владно узявши процес у свої руки.

Вони посіли друге місце в конкурсі, а перше – хто б сумнівався! – вибороли Віктор та Ольга з бухгалтерії. Натомість Вірі з Олегом дісталася злива оплесків. Глядачі шаленіли, вітаючи їх. Віра

зрозуміла чому, коли опустила очі: Хом'ячисько танцював у шкарпетках.

– Чому ти розутий? – здивувалася вона.

– Полюблю, знаєш, потанцювати іноді в шкарпетках, – відповів він.

Вони танцювали весь вечір удвох, він бешкетував як першокурсник, їй давно не було так добре. Не пригадати, чи вони колись за студентських часів так реготали удвох. Наприкінці вечора він сказав:

– Навіть не подумаю тебе проводити.

– Боже збав, – відмахнулася вона.

– Ці романтичні проходи містом... – позіхнув він.

– Ці розмови з зітханнями... – скривилася вона.

Вони обмінялись іронічними поглядами. У Хом'ячиська, виявляється, карі очі.

– Таксі біля входу, – сказав він. – Ти виходь, а я зараз.

Через півгодини вона вийшла з салону автомобіля під своїм під'їздом й помахала Олегу рукою. Ні з ким і ніколи вона не відчувала такої гармонії в танці, такого синхронного й злагодженого руху, не вгадувала так безпомилково бажання партнера й не дивувалася, що він розумів її без слів.

Лише через місяць Хом'ячисько зізнався, що того вечора припхався на корпоратив у дорогих модельних туфлях, перекуплених у товариша. Вони так йому намуляли, що він лише чекав, коли закінчатся ці неймовірні тортури. А зважився на покупку, бо Віра в перший день роботи у відділі сказала, що пізнала однокурсника за його кросівками. Мовляв, він у них ще на факультеті ходив. Віра не пам'ятала, щоб вона щось таке бовкнула, хіба хотіла пожартувати, бо справді звикла бачити Олега лише в кросівках. Він іншого взуття не визнавав.

Ті модельні туфлі він взув ще раз, коли вони разом пішли до Віриної бабусі на ювілей, на тому крапка. Туфлі оселилися в коробці в шафі, Олег їх не носив, не продавав, не віддавав нікому, лиш іноді,

коли Віра укотре намагалася звільнити від них поличку – непотрібна ж річ! – чоловік казав: не чіпай їх, нехай будуть. Вони, казав, мені дорогі як пам'ять. Мої єдині мешти. Шлюбні.

Штат Айова, округ Медісон

Звичайно, я була у «Wallmart», можеш не підколювати, яка жінка при нагоді не поїде на ті їхні божевільні клієренси, коли пристойну сукню можна купити за сім доларів? І зрозуміло ж, що однією сукнею цей напад марнотратства не обмежився. На що й розраховують організатори вичищування полиць... Поїхала. Не сумнівайся. І тобі, до речі, шорти з пальмами купила, хоча для чого вони тобі на початку осені – не знаю, і як я тепер з тим усім шматтям тягатимуся по літаках із Де-Мойна до Франкфурта-на-Майні, із Франкфурта – на Київ... Не уявляю.

Але спочатку ми поїхали дивитися мости. Криті дерев'яні мости, що дивом збереглися.

Напередодні я запитала Мадонну, чи це далеко? Ті мости. Чи можна їх побачити, скажімо, завтра? Вона мила посуд, вона не довіряє посудомийній машині, тільки своїм рукам. Зупинилася, жваво озирнулася. Майже граціозно, незважаючи на свою вагу. Із жовтих гумових рукавичок скрапувала на підлогу вода.

– Ти дивилася «Мости округу Медісон?»

– Ні, я книжку читала.

Мадонна навіть зраділа:

– А-а, – проспівала вона, – ти фільму не бачила? Тоді й наші мости не уявляєш!

– Навпаки, дуже добре уявляю.

– О'кей... – Мадонна повернулася до раковини з мильною водою, – зрозуміло.

– То вони існують дотепер чи це художня правда?

– Це просто правда. Поїдемо завтра. Що скажеш, Філе?

Чоловік покивав головою над розгорнутою газетою.

Хороша була відповідь: просто правда.

Я допомагала накривати на стіл, бо до плити Мадонна мене не підпускає, сама готує, і мене це цілком влаштовує. Як і Філа, який ховається за грубу газету, перечитати її від першої до останньої сторінки – справа безнадійна, та він намагається.

– Філе, їсти! – Газета шурхотить, відлітаючи набік, Філа двічі просити не треба.

– То ви любите мелодрами? – усміхається він.

– Люблю, – брешу я.

– Мадонна їх обожнює, – каже Філ.

Мадонна розкладає по тарілках м'ясну печеню, звільнене деко занурює в мильну воду. Беремося за виделки – і тут на поріг ступає молода жінка. Це середня донька Мадонни та Філа, Сьюзен, вона живе в сусідньому містечку Уінтерсет. Годину автівкою звідси, не

більше. Нас знайомлять, але вона залишається стояти у дверях, господарі з гостею так і розмовляють на відстані: батьки – за столом, донька – на порозі. Під стукіт виделок. Схоже, це напружує лише мене. Сиджу, немов проковтнула патик. Їсти вже не хочу. Сьюзен натомість йде від нас у піднесеному настрої, вона чекатиме на нас завтра близько одинадцятої.

– Не смачно? – збентежено заглядає мені в тарілку Мадонна.

– Я перебила собі апетит солодким, – кажу я.

Чого я тут постійно брешу?

...Уяви, навколо – кукурудзяні лани, безкрайні рівненькі ряди на всі боки від траси. Американські дороги ідеальні, немов виведені під лінійку чіткими перпендикулярними лініями. Єдине, що турбує, – конус торнадо на небокраї. Справжнє торнадо, бігме, не брешу, за кілька кілометрів від нас. Зараз, здається, той смерч наздожене, підхопить нас у повітря, закрутить й виштовхне зі свого нутра десь на березі озера Спіріт. А може, й у воду пожбурить.

Лише кілька секунд Філ вдивляється у круговерть за спиною – і знову відкидається у пасажирському кріслі. Усе гаразд, це не страшно. Мадонна, тримаючи кермо міцними руками, навіть не оглядається, лише позирає в дзеркало на лобовому склі.

– Цей смерч безпечний, – робить вона висновок, – покрутиться на місці – і зачахне.

Ми навіть не додаємо швидкості, їдемо, ніби це не живе торнадо за плечима, а мальована реклама на всю стіну віддаленого гіпермаркету.

В Уінтерсеті, у Сьюзен, затримуємося на якусь годину. Її будиночок схожий на хатинку Нуф-Нуфа. Споруда не витримала б навіть того незагроженого смерчу, що ми бачили дорогою. Так принаймні видається.

Двійко маленьких дітей. Чоловіка немає. Про нього не згадують. Я бавлюся зі старшою дівчинкою, їй не більше трьох років, вона носить мені свої іграшки: рожеві ляльки, пухнасті собачки, будиночки з пластмасовими меблями. Вона хоче їхати з нами, але її

не беруть, ми проминаємо два квартали й повертаємо на стоянку придорожного ресторанчика. Навколо нього – купа автівок. «Надзвичайно привабливе місце, – пояснює Мадона, – тут за десять доларів можна їсти... поки не луснеш».

У ресторані велелюдно, усі тут перебувають у нетерплячонатхненному стані.

– Сховай свого гаманця, – командує Мадонна, – ти наша гостя.

– Звідси до мосту далеко? – нагадую я.

– Це зовсім поруч, – відказує Мадонна, беручи до рук велетенську таріль. – Спочатку поїмо, а вже тоді...

Філ та Мадонна ведуть мене за собою, вони набирають по тричотири різновиди салатів, зосереджено обходячи навколо *бафей* – це гігантська харчова конструкція з кількох десятків посудин, заповнених їжею. Я роблю те саме. Повторюю за ними цей збуджений танець живота з обміном великими ложками, що занурюються в поклади соєвих бобів, спаржі та бебі-корна, із повертаннями голови вправо-вліво, зосереджено визначаючися з вибором з-поміж безлічі холодних страв: овочевих, макаронних, рисових, рибних, м'ясних...

Я не витримую напруги змагання, сходжу з дистанції ще на салатній стадії, добросовісно спорожнивши пантагрюелівську порцію.

Через півгодини чекання я вже переконана в тому, що нам сьогодні не вдасться побачити жодного мосту округу Медісон. Жодного. Із такими нездоланими перешкодами на шляху до них нам це точно не вдасться.

Поки Мадонна та Філ поглинають супи, мені вдається сяк-так відновитися, але сили виглядають нерівними. Я ніби й готова розділити загальний гастрономічний ентузіазм, що захопив увесь ресторан з усіма відвідувачами, але дрібні шматочки яловичини під солодким соусом, які мені завбачливо приносить Мадонна, залишаються практично неторканими, лише змінюють свою конфігурацію на тарілці. Цей атракціон із заміною брудних тарілок

на чисті й наповнення їх новими стравами не кожному до снаги. Я хочу на свіже повітря, але мушу чекати, поки Мадонна скуштує еппай. Яблучний пляцок – її палке уподобання, надто якщо пляцок гарячий, а грудка морозива зверху крижана й підтікає молочними струмочками. Філ сидить поруч, розслаблено длубається зубочисткою в зубах. Він вже не в стані оцінити десерту, він змушений повірити дружині на слово: пляцок фан-тас-тич-ний!

Розплачуючись на касі, Мадонна запускає пальці у вазочку з прозорими льодяниками та видає нам по цукерці – за хорошу поведінку за столом. Ми й справді відчуваємося поруч із нею слухняними дітьми. Цікаво, що відчуває вона в ліжку зі своїм Філом...

Критий міст Роузмен. Той самий, із роману. До нього, виявляється, не так вже й близько.

«The Bridges of Madison County!» – усміхається Мадонна, указуючи розкритою долонею на дерев'яну будівлю над річкою.

Вона ніби знайомить нас. Їй щиро хочеться догодити мені, влаштувати такий особливий десерт до попереднього задоволення, який би я належно оцінила.

– Це той міст, яким Франческа прогулювалася, а Роберт її фотографував? – запитую, виходячи з машини.

– Так, це він, – ствердно хитає головою Мадонна, озираючися натомість за підтримкою до чоловіка, і додає: – Тут вона залишила йому записку з запрошенням на вечерю.

Старі грубі балки під ногами сухо озиваються на кожен крок. Криті дерев'яні мости – де їх ще можна зустріти? Практично ніде, вони давно стали раритетом. Філ охоче пояснює, що колись основу мостів, викладену дорогими балками, затуляли дощатими стінами й дахом від вітру, дощів та снігу. Завдяки цій запопадливості деревину підлоги доводилося міняти не так часто, тому особлива краса мостів округу Медісон має приземлене й практичне підґрунтя. Однак час дерев'яних критих мостів давно минув, залишивши по собі ностальгію. Невідомо за чим.

Роман Воллера я читала давно, саме в той період, коли залишалося ступити крок, останній крок – і все в моєму житті докорінно змінилося б. Під вікном у вечірніх сутінках чекала автівка з чоловіком за кермом. Інший чоловік сказав мені: «А куди це ти зібралася?» Хоча я була в домашній футболці та ношених джинсах. Мені залишалося переодягнутись і перейти уявною кладкою на другий бік – від берега до берега, аби відчуті буквальність виразу «спалити за собою міст».

Цей міст, теплих боків якого я нині торкалася долонями, насправді був дивним видовженим будинком, обабіч якого тягнувся битий шлях. Гігантською намистиною на сірій шворці дороги він тримав на собі весь простір довкола. Дорога пірнала під покриття мосту – виринала на іншому боці. Я пройшла його наскрізь під дощатою стелею, прислухаючися до своїх кроків. На другому березі колись повноводної річки все було те саме. Чи так було би й на тому, іншому життєвому переході?

Того давнього вечора я не зробила цього – не перейшла на інший берег. Я не зробила цього. Донька протупотіла коридором назустріч чоловікові, який щойно здивовано скинув брови:

– А куди це ти зібралась?..

– Сьогодні твоя черга читати казку! – гукнула вона до нього.

Мені залишалося одягнути дитину й щось сказати. Чи мовчки залишити записку й вийти з дому. Але я почула, як мала сказала своєму батькові: «Сьогодні твоя черга читати казку!»

Через кілька днів мені потрапив до рук той роман про мости округу Медісон, і на певному епізоді, уже знаючи, що Франческа теж цього не зробить, я натомість подумки підштовхувала її: виходь! виходь із машини! Просто потягни на себе ручку дверцят – і вийди до нього, чуєш, Франческо! Чоловік у кабіні вантажівки не здогадувався, що несподівана затримка на дорозі («Гей, що за дивак перегородив дорогу?»), ця кількахвилинна пригода на перехресті, стосується саме його і його сім'ї і від цього моменту життя може

повернути геть в інший бік. Ще секунда – і Франческа вийде під дощ.

Але вона не зробила цього.

І я не зробила. Бо донька нагадала, що сьогодні тато читатиме їй казку.

Твоя була черга читати їй книжку на ніч, але ти цього, звичайно, не пам'ятаєш. Ти ніколи не дізнаєшся про те, на крок від чого ми були тоді. Ти й того давнього вечора не пам'ятаєш, бо чого б мав його пам'ятати – звичайний собі вечір, такий, як усі.

Я ні за чим не шкодую, але не люблю мелодрам ані в книжках, ані в житті. Утрачена нагода насправді ніколи не повторюється.

Тема електронного листа: Айова, округ Медісон.

Поле «Кому» не заповнене.

Серед «відправлених» цього листа немає, лист зберігається в розділі «Чернетки».

Богдана і падре Піо

Вуличний потік обминав Дану, як річкова вода обмиває камінь на своєму шляху. Перехожі поспішали у своїх справах, ніхто не озирався на неї: стоїть собі жінка, замислившись, посеред віа Маргароне, то що з того! Може, вона вітрину роздивляється. Дана й справді нічого не бачила, окрім манекенів за склом. Пластмасовими, байдужими поглядами ті спостерігали за нею. Якби хтось з людей зазирнув їй в обличчя й запитав: «Що з вами?», Дана не змогла б видушити з себе ані слова. На чолі виступив піт, крига жаху скувала від голови до п'ят. Колючі сльози застигли в очах, нестерпно різали повіки. Вона не могла ані кроку ступити, їй вперше в житті відмовили ноги.

Це сталося дорогою з однієї роботи до іншої, навпроти крамнички з жіночим одягом, відразу після ресторанчика швидкої їжі.

...Маленький грубенький лікар сягав їй лише до плеча й весь час підсміювався. Оніміння в нозі відчували раніше?.. А поколювання? Було таке, ги-ги?.. Це напружувало, проте лише спочатку, а тоді Дана зрозуміла: він такий з усіма, не лише з нею. Його гикання – це частина його натури, як опукле черевце, як порослі чорним волоссям руки. Лікар усміхався, виголошуючи діагноз:

– Защемлення нерва в хребті, ось у цьому, голубонько, місці, – і сипав жартами, призначаючи лікування. Спокій і ще раз спокій! А також стероїди, нестероїдні протизапальні та ще якісь «роїди...» «роїди...».

– Дякую, – сказала Дана. – Щось одне дієве випишіть, будь ласка. Таке, аби за тиждень повернутися до роботи, а основне лікування – згодом, не тепер...

Данчині господарі – і один, і другий – дозволили їй узяти відпустку на тиждень. Відлежатися. «Спокій – краще лікування», – переконувала вона себе, так, власне, і лікар сказав. Уколи сама собі робитиме, вона вміє. Трошки підлікується, підніме себе на ноги, а

серйозно візьметься за здоров'я у Львові, їй через місяць додому повертатися, у відпустку.

Цю кімнату, де вона лежала тепер, ще кілька місяців тому вони винаймали вдвох із Олею з Чорткова, а потім Оля поїхала додому на три тижні, а повернулася через три місяці, не попередивши господаря, і він не прийняв її: утратив, мовляв, через неї гроші за помешкання. Оля не надто й переживала – знайшла собі таку саму роботу й таке саме житло, і навіть на вигідніших умовах. Так принаймні говорила. Господар запропонував Дані узяти на себе обов'язки звільненої – прибирати в помешканні двічі на тиждень, а за можливість жити в кімнаті безкоштовно – виконувати ще й додаткову роботу. Тобто варити їсти для його батька, синьйора Фабріцію, спокійного й, головне, *ходячого* стариганя. Дана довго не думала. Що вона, три роботи не потягне?

Щопонеділка прибирала в синьйори Сильвії, щочетверга – у подружжя Бореллі, це за три квартали звідси, а тоді поспішала «додому», тепер уже на кухню, до готування, відтак бралася за прибирання. Старий Фабріціо не капризує, однак двічі одну й ту саму страву не їсть. Жодних розігрівань. Усе має бути свіжим, щойно з плити-духовки. І жодних залишків від страв у холодильнику. Такі правила. Добре хоч старий дає собі раду в усьому іншому, а це для його «за вісімдесят» дуже добре.

От і забігалася Дана, закутилася – до защемлення нерва, до болів у попереку та нозі. Зірвала спину, бо забагато на себе взяла.

Тепер ледь-ледь пересувалася. Лежи, лікуйся, жінко. Відновлюй сили.

Дні вимушеного неробства – коли таке було? Лежить Дана горілиць серед білого дня, роздивляється дрібні тріщинки на стелі, потерту спинку ротангового ліжка, бачить краєчок вулиці за вікном. Чому з нею таке сталося? Воно б, звісно, і схуднути не завадило, але ж вона завжди така була. Пухкенька-смачненька, як казав колись чоловік, хай спочиває з Богом. Один лише раз за все життя вона схудла так, що сама себе в дзеркалі не пізнавала. У перші місяці перебування в Італії, коли мила посуд у трьох ресторанах. Танула на очах від туги за дітьми, за домом, від огрому роботи й навали чужого. Ще й мови не знала. Усе їй було тут чуже.

Але мусила. Доньці та синові на платне навчання в університеті треба було заробити, іншої можливості здобути грошей вона не мала. Кинула вчителювання, залишила дітей-старшокласників самих. «А що, – казала своїм товаришкам Оксані й Вірі, – діти в мене золоті, дорослі, самостійні». І діти справді навчилися давати собі раду без мами.

Поки Дану попустить, поки вона підведеться, пані Зоня (баданте з України, доглядає паралізовану бабцю по сусідству) погодилася готувати старому Фабріціо. Дана чула запахи з кухні, подзенькування посуду, усе було гаразд без неї. Знайшлися прибиральниці й для помешкань синьйори Сильвії та подружжя Бореллі. Життя не зупинилося, воно тепер оминало Дану, як людський натовп на віа Маргароне того дня, коли вона не могла ступити й кроку.

За кілька років в Італії такого тривалого відпочинку в Дани ще ніколи не траплялося. І такої самотності теж не було. Читання її не захоплювало, книжка лежала поруч без потреби, до телевізора було байдуже. Вона спостерігала за тим, як вітерець через прочинену квартиру рухає мереживні фіранки на вікні, як сонячні промені прошивають сітчастий малюнок, лягають рухливими плямами на м'який килим. Її цікавив танець сонячних зайчиків, а не кружляння

порошинок у навскісних стовпчиках світла. Ще кілька днів тому вона кинулася б з вологою шматкою боротися за чистоту. А тепер їй було байдуже.

Розмірковувала про своє життя, перебирала, наче вервичку, щасливі й нещасливі його миті. Була чесною й відвертою з собою як ніколи. Та хвилину, коли вона нашттовхнулася на невидиму загорожу посеред вулиці й стала стовпом, несподівано ввімкнула механізм внутрішньої ревізії. Як довго їй тут бути? Коли повертатися додому? Як там жити, наново звикаючи до усіх та усього? Навіть до своєї квартири, навіть до своїх дітей. Дана не ховалася від жодної болючої думки, не відмахувалася від незручних запитань. Це була наче сповідь у повній тиші, у цілковитій самотності...

І додумалася вона до того, що ця її біда, як і будь-яка інша, – це або покарання, або випробування. За що? Чому? Навіщо? Що б це не було, а вона має перебути її з гідністю.

Дуже повільно, прислухаючися до відчуттів у попереку та нозі, повернулася на бік. Погляд впав на долівку. Під ліжком на килимі скрутився змійкою край срібного ланцюжка. Чий він? Звідки узявся? Опустила руку, підхопила знахідку. На ланцюжку погойдувався медальйон. Чоловічий профіль, напис: «Падре Піо». Вона й без напису впізнала, хто це. Усім в Італії відомий цей профіль з рукою, піднесеною вгору, борода, кола під очима, стигмат на долоні.

Сонячний промінь вигравав полисками на овалі з портретом святого... Цей медальйон Дана бачила вперше. Це не її річ. Як він потрапив до кімнати, де ніхто, крім неї, не буває, де вона ретельно прибирає в усіх закутках раз на тиждень? Як він тут опинився?

Дана відклала знахідку вбік, а тоді, повагавшись, потягнулася по неї й затиснула в кулаці.

Того ж дня дивилася телевізора, клацаючи пультом, перемикаючи канали. І на маєш: Падре Піо!.. Прикипіла очима до екрану, навіть сіла в ліжку, забувши про спину. Документальний фільм. Додивилася його до фінальних титрів, жодного разу не згадавши про свій біль. Святий Піо з П'єтрельчіни, італійський монах-капуцин, святий ХХ

століття, відомий стигматик та добродій. Світське ім'я – Франческо Форджоне. Помер 1968 року, коли йому був вісімдесят один рік, п'ятдесят з яких він мав на руках стигмати...

Увечері Дана розмовляла з дітьми по телефону. «А щоб ти чимшвидше одужала, я тобі подарунок відправила», – сказала донька. Наприкінці тижня, коли Дана вже могла сяк-так рухатись і навіть вже бралася до роботи, прибула передача з дому. У пакунку – книжка українською мовою. Про падре Піо.

«Це не випадкові збіги», – вирішила Дана. Уголос собі це сказала, бо так їй було самотньо, що не було до кого й слова мовити. Однак була це вже не та самотність, що досі. Дана наче відчула опіку над собою, немов попереду трохи розвиднілося... Хвороба відступала помалу, настрої ішов догори.

Вона прочитала доньчину книжку, всотала кожне слово, а тоді знов і знов поверталася то до одних сторінок, то до інших. Ланцюжок з медальйоном тримала при собі, гріла в руці, торкалася нього. Він був її, цей медальйон. Він сам прийшов до неї.

Часто думала про падре Піо, про те, що це він вибрав її, дав їй зрозуміти, що опікується нею. Намагаючися розібратися в собі, наближалася до нього. Розмірковувала, миючи кахлі чи протираючи шибки, над його неймовірними здібностями, над тим, як він умів читати думки людей. Може, він і її думки прочитав?.. Він працював по дев'ятнадцять годин на добу, сповідаючи людей, був для багатьох духовним наставником... Він знав, що таке важка ноша й смертельна втома, він зрозумів би чужинку з України.

Хіба Дана не живе за такими ж законами? Хіба не дотримується такої ж програми на щодень? Падре Піо говорив: щодня має бути місце для кількох важливих речей – для молитви, для чесної роботи, для необхідного відпочинку й для діяльної любові до ближніх. Він наполягав, що любов до інших має знаходити вияв у вчинках милосердя, у готовності пробачати, не тримати образу в серці. Дана приймала ці думки як свої, вони й були її думками, тільки падре Піо

їх висловив у простий і зрозумілий спосіб, так наче це вона сказала. Він вмів так сказати, як вона відчувала.

Дивилася на свої мозолясті долоні, уявляла: як це, п'ятдесят років носити на долонях стигмати? Що він відчував, бідолашний?

Уночі їй наснилася відповідь. Два довгих тонких, прямокутної форми цвяхи входили в долоні. Нестерпний біль виштовхнув її зі сну, вона пам'ятала це відчуття й за місяць – достатньо було глянути на свої руки, той біль відразу нагадував про себе. Але вже віддалено, наче гуркотіння далекого грому.

Додому у відпустку вона їхала, уже знаючи, що товаришки, Оксана та Віра, заведуть її до доброго лікаря. Лікування пішло їй на користь. Їй наче все допомагало – і люди, і обставини. Вона тепер усе сприймала інакше, глибше й водночас легше. Із вдячністю за все. На дрібниці не звертала уваги, на другорядному не затримувалася. Діти мали своє життя, вона й це сприймала з розумінням. У неї був покровитель, він не забував про неї.

Коли після спільної вечері всі розійшлися – донька з чоловіком та онукою поїхали до себе, а син з невісткою перемовлялися про щось у своїй кімнаті, – вона задрімала в фотелі. Тихо працював телевізор, під його мурмотіння Дана солодко заснула. Блаженний спокій скував руки-ноги... Прокинулася від запаху квітів. Здається, фіалки. Підвелася, роззираючися: хто розлив парфуми? Коли? Запах розтанув за кілька хвилин, зник, наче й не було. «Падре Піо!» – саянула думка. Він так дає про себе знати. Виразним запахом квітів. Вона не відразу це згадала, лише коли аромат розвіявся.

На каві з товаришками розповіла про цей випадок. Оксана слухала захоплено, вона розуміла, що таке «багато місяців відмовляти дев'ятницю до падре Піо про мир в Україні». Інша – Віра – ніколи в житті не була на сповіді.

– Я агностичка, – казала вона подругам колись, – існування Бога не можливо ані підтвердити, ані заперечити.

– Усе, що ти розповідаєш про свого святого, – це ж якісь казки, – хитала головою Віра. – Запах квітів... Реальний біль у долонях... Це

все навіювання, таке саме, як стигмати у вразливих віруючих.

Дана лише усміхалася, затискаючи медальйон у кулаці. Вона не сперечалася. Для чого? Це теж був добре засвоєний урок від падре Піо: у кожного своя дорога до себе.

Більше вони не поверталися до цього випадку з ароматом фіалки. Товаришки розповідали про свої волонтерські будні, тобто волонтерські вечори, бо ж удень працювали, одна в школі, друга в музеї, а вечорами допомагали переселенцям та пораненим. Повний звіт Дані написали, куди, кому й скільки пішло з тих грошей, які вона передавала.

– Не треба мені звітів, – зупинила їх Дана. – Я знаю, що все до копійки пішло на добрі справи.

– Треба! – наполягали товаришки. – Ти маєш знати, скільком людям і в яких ситуаціях ти допомогла...

На початку березня – Дана тоді вже повернулася до Італії – її товаришки дізналися, що до Львова привезли нетлінні мощі отця Піо. До церкви Святих мучениць Віри, Надії, Любові та їх матері Софії. Пішли туди вдвох, Оксана й Віра. Людей було море, але усім було видно під склом обличчя падре Піо: наче людина спить. Не йняли віри, що тіло, ексгумоване 2008 року, після сорока років з часу смерті виявили нетлінним і саме таким воно й залишається дотепер.

Віра мовчала дорогою додому. Лише наступного вечора, пакуючи на волонтерському складі ліки для опікового відділення, сказала Оксані:

– У нас все буде добре.

– У кого «у нас»? – не зрозуміла товаришка.

– У нас, в Україні, – відповіла їй Віра. – Бо так щиро, як вчора, я ніколи не молилася.

– Ти ж молитов не знаєш!

– А я своїми словами... Дана ж казала: щира молитва – завжди почута.

Пахне інакше

Це пластикове сидіння-пелюстка створене спеціально під неї, під її зграбні сіднички – так вона думає, вмостившись на високому кріселці, намацавши ногами під собою перетинку, саме на тому рівні, де їй хочеться примостити ноги. Дуже зручно. Вона спирається ліктями на круглий хромований столик, теж на високій ніжці, і роздивляється навсібіч. Має трохи часу для спостереження за людьми – це її улюблене заняття, надто тоді, коли вони думають, що ніхто не звертає на них уваги, і даремно, бо поблизу хтось цікавий ховається за розгорнутою книжкою або повільно ковзає вдавано байдужим поглядом по своїх сусідах. Новий термінал пронизаний світлом, просякнутий запахами новизни, і Сергій Прокоф'єв зі шафранової стіни тримає всіх на оці, мружачись крізь свої старомодні окуляри.

Вона чекає.

Було таке: наснилося, що хоче зайти в новий термінал та ще встигає здивуватися: а де усі? Де люди? Так порожньо й холодно в аеропорту. Ця думка спиняє її перед скляними дверима, і дуже вчасно, бо вони не відчиняються, стулки не розходяться, не пропускають досередини. Вона здивовано все ж ступає крок, мало не притиснувшись чолом до прозорих воріт, – і нічого. Систему вимкнено, вона не працює. Ходу немає. Будівля байдуже відсвічує сріблясто-синім світлом, скло не реагує на порухи.

Термінал незворушний, як гігантська підводна рибина. Тільки ледь чутно вібрує долівка, наче десь там, глибоко, сонна істота ворушить невидимими плавниками. Кілька кроків назад. Нова спроба. А це що таке? Під ногами – широка жовта стрічка, на ній чорні літери: «STOP». Немов попередження перед стійкою паспортного контролю. Ну там-то зрозуміло, а тут вона для чого?.. Жах охоплює до кінчиків пальців. Чому стоп? Чому нема ходу? Де ж вона його чекатиме? Звідки він вийде? Як вони зустрінуться?

Вона чекає на нього навіть уві сні. Особливо уві сні. У неіснуючому терміналі.

Літо 2012 року. Він піднявся на Монблан і Маттерхорн і повертався літаком із Франції. Вона приїхала в аеропорт завчасно, сиділа на високому стільці, захоплено спостерігаючи за парою, що в кількох кроках від неї сварилася пошепки, слів було не розібрати, та це була, без сумніву, любовна сварка. Вони не зводили поглядів одне з одного, гаряче з'ясовуючи щось між собою, руки здіймалися та опадали, немов у танцюристів фламенко. Це справді нагадувало пристрасний танець – очі в очі, руки літають. Почувалася, наче підглядає в чуже вікно, та не могла відвести очей від цих двох. Вони нарешті підхопили речі, пішли на вихід.

За спиною дівчата – цих чути прекрасно, кожне слово, але їх самих не видно, хіба озирнутися. Вони не переймаються, чи до їхнього діалогу хтось прислухається. Чекають на третю, вона вже доїжджає на таксі, попереду в них відпочинок у теплих краях. Обговорюють, що куплять у дьюті-фрі.

– Дзеркальну колекцію Мюглера, тільки її, мені аж руки трусяться – так її хочу.

– А я «Ангела» мюглерівського маю. Спочатку: ах! А потім... – цокання язиком, – утомилась... Від запаху теж можна втомитися...

– А я знаєш, що куплю? З принципу. «Чорну Орхідею» Форда.

– Кому-у? Кому ти її купиш?..

– Собі!

– Це ж чоловічий парфум!

– От саме. Його й хочу. На мені цей парфум сидітиме краще. Я його носитиму ось так... – Щось показала – обидві розреготалися. – Люблю чоловічі аромати.

– Де ж та Янка, врешті-решт?..

Він вийшов одним із перших, вона відразу побачила його обличчя, вигорілий на сонці наплічник із прищепнутим до нього згортком намету, пакунком розміром із бейсбольний м'яч. Він усе це пакував при ній, збираючися на Маттерхорн. Навколо рідних очей – помітні білі кола від сонцезахисних окулярів, ніс обгорів, полуштився.

Гарний, який же він був гарний того дня! Побачив її – зупинився, а тоді розкинув руки назустріч. Це був сюрприз – зустріти його в аеропорту. Він не чекав, що вона буде тут. Його куртка пропахла димом гірських вогнищ і туманами гір-чотирьохтисячників. Вона встигла двічі жадібно вдихнути цей запах, глибоко-глибоко: ще чимось гіркуватим відгонив його одяг. Куди там дорогим парфумам, тим чоловічим чорним орхідеям! Тому запаху, що він привіз з собою, немає конкурентів.

Його руки не втратили запаху остаточно навіть після купілі. Вони бавилися, як завжди: вона нюшила його усього, наче звір. Брала його розкриті долоні, запитувала:

– Лід? Я чую запах льоду.

– Так, – усміхався він, – чого було вдосталь, то це льоду й снігу. – І розповідав про крижані панцири, що вкривають високогірні схили.

– Трав'яний чай? – далі вела вона.

Він сміявся:

– О-о-о! Відро – і залпом. Знаєш, що таке спрага? Коли повертаєшся з Монблану, спускаєшся до Будиночка де Гюте – такий притулок для альпіністів – і тремтиш від жаги за водою, за гарячим чаєм. Готовий пити й пити його, горня за горням. Чисту радість п'єш, без жодних домішок.

– Камінь, – каже вона, покусуючи його зашкарублі пальці, – вологий камінь, скелі під дощем, угадала?

– Скелі, – повторює він, – скельний гребінь дорогою на Маттерхорн, італійці називають його «Монте Червіно». Траверсування у зв'язці на вертикальній скельній стіні. Так. Що далі? – йому подобається ця гра. Завжди подобалася.

Далі – метал. Вона каже, що чує запах металу на його шкірі.

– Є таке, – погоджується він, – льодоруби в руках, металеві гострі кішки на взутті, золото в мішках...

– Золото? – вона заглядає йому в обличчя. – Та ну тебе! Чому я тобі завжди вірю, як дурна?

Він сміється.

Він часто її розігрував, їй складно було часом розпізнати, де жарт, а де правда.

– Ти така легковірна, – усміхався він.

– Золото! – пхикає вона, а тоді раптом: – Медуза! Ну ж бо, як викрутишся? Що скажеш?

– Медуза?.. – він навіть привстає на лікті. – Цікавий варіант... А що ти думаєш, була й медуза! Гігантська, обвисла з країв хмара, вона застрягла на вершині Монблана... Зачепилася за нього. Точнісінько медуза.

– Дуриш?

– Правду кажу.

Два роки згодом, у липні, ці двоє прокрутили ключ у замку своєї квартири на вулиці Фрунзе, другий комплект ключів віддали його батькам, бо ті залишалися на сусідній вулиці – і виїхали до міста його друга. Того самого друга, із яким вони підіймалися у зв'язці на Маттерхорн, спускалися під гуркіт грому та спалахи блискавок, і два льодоруби, що стриміли за спиною, погрожували «законтачитися» від тих розрядів. Друг покликав до себе на дачу, у своє мирне місто, де вони ніколи не були, за тисячу двісті кілометрів від їхнього дому. Живіть, сказав, а там буде видно. Батьки відітхнули: от і добре, облаштовуйтеся там, а за нас не хвилюйтеся, ми вже звідси ані руш... Уже як буде... Вони не знали, що восени син буде поруч, на відстані погляду в бінокль, в аеропорту імені Сергія Прокоф'єва.

– Ми в новому терміналі мили ноги золотою «водкою», – сказав він їй, коли приїжджав у коротку відпустку, тоді ще цілий-неушкоджений. – Води не було, а бухла – повний дьюті-фрі.

Вона й тоді згадала їхню гру, припала обличчям до його долоней:

– Віскі? Ром?.. – запитала грайливо.

– Не треба, – відсунувся від неї, підвівся, пішов курити надвір.

Він дуже змінився тоді, вона його не впізнавала. За ті два тижні він не міг звикнути до тиші, а вона не могла вгадати, чим його затримати біля себе, як зробити, щоб він туди не повертався, у цей розвалений, розтрощений, розбитий аеропорт. Сварилися очі в очі, як ті двоє, що вона їх бачила колись у залі очікування. Пристрасне фламенко любові-ненависті. Вона засинала в сльозах, він не міг спати.

– Там хлопці, – повторював він.

– А тут я сама! – кричала вона. – Мій світ розпався, я не можу його зібрати до купи, а ти не думаєш про мене! Ти повертаєшся в пекло, ти інший, інший!

– Я вже ніколи не буду таким, як колись.

І ось вона в аеропорту, у новому терміналі. Він подібний на той, якого вже немає в її рідному місті, така сама сяюча будівля зі скла й металу, у полисках мерехтливого світла. І теж здається: стоятиме

вічно. Пахне кавою з-поза барної стійки. Справа й зліва від неї люди в легких кріслах без підлокітників, усі місця зайняті. Вона чекає на рейс із Варшави. Повз неї проминає чоловік, розмовляючи по мобілці: поляки поставили його на ноги, каже він комусь, він ходить!.. Закінчення фрази чоловік ковтає, голос у нього тремтить. Вона повертає голову до нього, він дивиться на табло: їхній рейс ось-ось має приземлитися. Він теж чекає когось після реабілітації.

Довгі, безкінечно довгі хвилини очікування... Вона незворушна, як король Данило, його кам'яний бюст на зеленій колоні в залі очікування демонструє їй приклад самовладання й витримки. Вона спокійна зовні, та серце її готове вистрибнути з грудей.

Із тим, що говорив по мобілці, вони одночасно зриваються з місця, щойно угледівши своїх. «Тату!» – гукає до цього чоловіка хлопчина, схожий на школяра, він накульгує, спираючись на паличку. За спиною хлопчини – рідне обличчя. Її чоловік. Він мовчки охоплює її лівою рукою, вона встигає помітити попереджувальний жест: праву руку відводить назад у півоберті, він захищає її, він боїться, щоб не зробили їй боляче, цій руці, зібраній з уламків, як конструктор. Даремна обережність. Вона тепер торкатиметься його ще ніжніше, наче він весь із крихкого скла.

Не встигає визначитися з його новим запахом – він пахне інакше. Але це потім, потім, бо зараз він цілує її у скроню й запитує, втягнувши повітря: пиріжки з вишнями? Їхня гра. Він знав, що вона спече його улюблені, вона йому про це писала. Але гра є гра. І тому її брови здивовано скидаються вгору:

– Звідки ти знаєш?

– Та ж борошно на маківці! – відповідає він.

І вона справді вірить, у перші кілька секунд вірить, що вимастилась у борошні, навіть проводить рукою по волоссю, щось невидиме струшуючи, але відразу й зупиняється.

– Ти мене розіграв! Розіграв, як завжди!

Вона сміється, бо якщо не сміятиметься, то заплаче. Він нарешті повертається. Він зараз майже такий, як був колись. Ось цієї хвилини

– майже такий.

Імовірність дощу нуль відсотків

У місті, де Марко ще ніколи не був, на нього чекали банальні принади. Їх не раз обіцяла йому Світлана:

– Поїдемо до Львова, посидимо на відкритій терасі, замовимо запашної кави, нам видадуть картаті пледи, неодмінно картаті, вони рятуватимуть нас від вечірньої сирості. Падатиме дощ, от побачиш. Дощ, кава і плед – стандартний львівський набір. Ти ж любиш, – мружилася Світлана, – аби все було за правилами, без несподіванок та імпровізацій.

Він часом не розумів, чи вона жартує-іронізує, чи говорить серйозно. Чого це він любить, аби все було за правилами? Без несподіванок та імпровізацій? Це якось навіть образливо звучить. Щоразу виникає бажання запитати: що ти маєш на увазі?..

Він аж ніяк не міг вирватися з Києва. На Різдво не вдалося, бо робота не відпускала, а тоді непомітно й весна промайнула. І от уже середина літа, а в нього й далі не складалося з тією поїздкою. А Світлана що? Вона поїхала без нього. Із якоюсь малознайомою товаришкою. Тиждень по тому минув, і от маєш, як навмисно, – йому нарешті випала нагода. Три вільні дні. Але тепер уже Світлана мала справи, і він гайнув до Львова сам-один, наче комусь щось доводив. Хіба не могла Світлана почекати на нього ще тиждень?

– Їдь-їдь, сказала йому на прощання, – очі-щілинки, – он і дощ обіцяють...

Пропустив іронію повз вуха. Не був певен, що саме цього потребує – самотності, дощу та кави, але щось суттєве він таки мусив отримати. Бодай короткий перепочинок. Львів, запевняли його офісні знавці, гарантує розслабон за два-три дні наче за тиждень. Марко сподівався саме на це. На швидку дію випробуваних багатьма ліків. Якщо це місто може пригальмувати шалений лет невідь-куди, не знати вже й для чого, якщо воно може дати можливість перевести дух, Марко готовий заради цього замовити маленьке помешкання

(не готель, а саме помешкання) у середмісті, на площі Ринок, сісти в швидкісний денний потяг і зійти на незнайомому пероні. І мовчати весь час, переважно мовчати, не приймати жодних рішень, ні за що не відповідати, лише дивитися й слухати. Лише пити, їсти, спостерігати. І не думати про Світлану, не думати про їхні стосунки, які зайшли в глухий кут.

Їхав переконатися, чи станеться збіг очікувань із тим, що може запропонувати це хвалене місто. Бо геть усе останнім часом не складається, валиться з рук, тривожно на душі, наче збираються хмари, темніє й гримить, і чуєш, знаєш, що вже не втекти від зливи.

Який там дощ! Львів потопає у спекотному мареві, нагадуючи сонне приморське місто. Здавалося, зараз таксі заверне за ріг і над низьким муром із викришеним по кутах камінням сяєне смуга бірюзової прохолоди, до вух долинуть крики білих чайок і повіє солоним морським вітром. Таксист зупинив легковик під брамою на старій вулиці.

– Площа Ринок там, через двір, – махнув рукою, перехопивши погляд пасажира. – Це ваш будинок. Ми підїхали з протилежного боку. Той самий номер, що вам потрібний, не сумнівайтеся.

Господині помешкання Марко зателефонував з-під брами, як і домовлялися. Вона побрязчала ключем від брами, погриміла засувом на ланцюгу, вийшла неквапом, підборіддя вгору. Володарка молодого голосу виявилася субтильною старунею в охайному вбранні, з пишною мушлею сивого волосся. Вона провела його затіненим подвір'ям-колодязем – Марко слідував за нею, підвівши голову. У квадраті неба напиналися вітрила простирадел. Вхід у помешкання просто з двору. Двері на першому поверсі, незамкнені. Як у дитинстві, коли мама й усі жінки двоповерхового дерев'яного будинку на Подолі виходили у двір вивішувати білизну, лише причинивши двері квартир.

– Ставте, ставте на бенкетку, вона для того й існує. – Господиня пропустила гостя вперед, м'яко тицьнула пальцем у його дорожню сумку, а тоді показала на низенький ослінчик, обтягнутий вицвілим

оксамитом невизначеного кольору. Цей наказовий жест у її виконанні виглядав делікатно й навіть грайливо, і Марко слухняно залишив свою валізу, де було запропоновано.

Жодних сторонніх запахів у помешканні не вчувалося, натомість мерехтіло в очах від надміру дрібниць. Складені віяла, театральні біноклі, порожні карафки з-під парфумів, порцелянові статуетки, пуделка, блящанки, поливана кераміка, бронза та олово, скляний канделябр у залишках воску, дві срібні ложечки... У двох кімнатках та в крихітній кухні – полицки та шафки з різними абищицями. Наче потрапив в антикварну крамничку.

Пані Зеня дала гостю можливість обдивитися, передала йому необхідну побутову інформацію, пояснивши, чим і як користуватися, і залишила на тумбочці в передпокої ключі від помешкання та від брами. Іти, проте, не поспішала.

– Кави? – не чекаючи відповіді, зняла з полицки кавомлинок, старий, із потемнілого дерева, з висувною шухлядкою та відкидною лядою нагорі.

– Я не п'ю кави, – зупинив її Марко, – дякую.

– Тоді чи не бажаєте, прошу пана, чаю? – Бабуся не збиралася вступатися. – Смачного чаю з трав Знесіння, га? Ви такого чаю не куштували, запевняю вас.

– Знесіння? – перепитав Марко, беручи до рук барометр на високій дерев'яній ніжці. Стрілка-вказівник трималася біля позначки Stormy. Поламаний. Марко повернув його на місце й опустився в масивне крісло, трохи не розрахувавши глибину – воно помітно просіло під вагою його тіла. Бачив з кімнатки господиню, вона поралась у крихітній кухні.

– Знесіння, – повторила пані Зеня, – район у Львові.

Срібна каравела гойднулася на її голові.

– Авжеж, у Львові. Це наче гори в місті. Неподалік від асфальту та автовок, а немов у лісі. Пташки співають, трави чисті...

І гість захотів ароматного чаю, у великому горняті. Спостерігав за пані Зенею, за тим, як вона все робить неквапливо й вправно. Її дії

заворожували. Із семи бляшанок було всипано до невеличкого мідного чайничка по дрібці трав і залито окропом. Почекавши три хвилини, протягом яких чайничок погойдувався в її руках над вогнем, жінка відставила посудину вбік, на керамічну підставку. Гість лише кліпнув очима, стулив повіки й розтулив – а чай уже був настояний, уже лився бурштиною крученою цівкою у велике горня, розмальоване маками. А пані Зеня вже готувала каву для себе, наче мала дві пари рук. Закинула до кавомлінка жменьку кавових зерен, заходилася повільно крутити корбочку. Мовчки. Вона робила тривалі комфортні паузи між короткими фразами, ця сива господиня іграшкового помешкання на площі Ринок. Вона знала, що потрібно втомленому гостю.

Марко ковтнув чаю, гіркувато-терпкого на смак, тоді ще, і ще. Перед очима крутилася ручка кавомлінка, слухняно оберталася під справними старечими пальцями, обтягнутими сухою шкірою. Кімнату виповнювали запах нагрітих сонцем трав та хрускіт зерен у жорнах. За віковими стінами бив годинник на міській ратуші, звуки лунали стихло, з масним шурхотінням, наче хтось торкався грубої струни на контрабасі.

Марко з зусиллям розплющив очі. Нікого. Скільки він спав? Двадцять хвилин? Годину? Не важило скільки, бо він хотів спати ще, він тільки-но увійшов у смак солодкої непритомності. Відчував прохолоду кімнати, легке ажурне покривало на ногах та грудях, маленьку подушку під головою... Важкі повіки лише кілька секунд протрималися розімкнутими.

Спав так, як не спав уже давно. Прокидався й знову зісковзував у глибоке забуття. Прокинувся голодний, голова свіжа, настрої піднесений. Стан – очікування чогось надзвичайного. Що там в айфоні? Оце маєш! Більше доби минуло. Пропущені дзвінки несуттєві. Від Світлани жодного.

Новини у світі? Нічого справді нового, ті самі проблеми, страхи та очікування ще більших неприємностей. Збираються хмари, темніє й

гримить – у великому світі висить у повітрі тривожне передчуття. Гаразд, що з погодою? Усе добре, заспокоїв айфон. Спека покинула місто, імовірність дощу нуль відсотків.

Вийшов із душової кабінки, вдягнув білу футболку, джинси, легку вітрівку – уперед! У місто.

За дверима – балкон, хіба він тут був, цей довгий рипучий балкон-тераса? Учора він його не зауважив. Спустився з низького бельєтажа надвір, тут всюди, мабуть, по два входи-виходи. Перетнув вузький простір у напрямку до площі Ринок. Кроки лунко відбивалися від стін та від стелі напівтемних сіней будинку. Масивні двері на площу виявилися зачиненими. Підсвітив собі мобількою: ані кнопки домофону, ані шпарки до ключа. Як вийти? Провів плямкою світла вправо-вліво, вона ковзнула стіною далі, поверхнею готичного обрамлення колишніх, уже неіснуючих дверей. Цегляна кладка. Кам'яний одвірок навколо неї. Е ні, усе ж таки двері! Грубі білі двері. Ось і клямка. Марко торкнувся холодного металу, натиснув – і під пронизливий скрегіт іржавих петель вийшов на сонце.

Площа відразу вхопила його, вдарила яскравою картинкою по очах, затигла у вир пістрявого натовпу, не давши оговтатися від надміру світла й тепла. Юрма шуміла, наче рясний дощ. Заплющиш очі – почуєш зливу.

– Паноньцю, купіть гортензію для своєї пані! Абись-но знала, як ви її кохаєте!

Дівчинка з кошиком, наповненим букетами квітів, простягнула йому три гілочки, зібрані стрічкою, – білі квіти, рожеві й бузкові. І втратила до нього цікавість, щойно він заперечно хитнув головою. Юну квіткарку вже проминала артистична пара, на неї й перемкнула вона свою увагу. Молодик у театральному котелку на потилиці та дівчина в довгій білій сукні й крислатому капелюсі зі штучними квітами. Молодик підтримував руку панянки в себе на зігнутому лікті, щось шепотів, нахилившись до неї, мало не лоскочучи рожеву щічку гострим, закрученим угору вусом.

– Паноньцю, потіште панянку свіжою гортензією!

На площі вирував фестиваль, тут усі були в костюмах. Міжнародний фестиваль, кіно чи театральний. Лунали різні мови – польська, німецька, українська, ще якась незнайома... Пан у темно-синьому котелку з високою тулією та муаровою стрічкою стояв, піднісши вгору ціпок, вітав когось на хіднику. Це був гід, очевидно, що гід: він так кликав свою туристичну групу, вів екскурсію у вигадливому вбранні за модою початку ХХ століття. Кожен другий чоловік на площі мав вуса, штучні, наклеєні. Майже всі були вбрані в білі сорочки з довгими рукавами, у камізельки та маринарки. Дехто в самих камізельках, але майже всі в краватках, із кишеньковими годинниками на ланцюжках. На головах – канотьє, котелки, капелюхи й кепки... Походили повільно, ніхто не квапився, позираючи на молодих жінок, ті пострілювали очима з-під вигадливих капелюшків. Коли бачили знайомих, зупинялися поромансувати, для свого задоволення, до стриманої радості чарівних пань.

Марко роздивлявся на людей, немов героїв ретрофільму, розглядав будинки, і щойно після реставрації, і старі обдерті з обсипаним тиньком. Чекав, що зараз почує з притиском: «Шановний! А ви що тут робите? Хто пустив стороннього на знімальний майданчик?!..» Проте на нього не звертали уваги, і він скинув із себе заціпеніння, рушив спроквола, аби не стояти, за двома чоловіками, упіймавши завершення репліки: «...Полтва, пане Бриль...»

Цікавість вела за собою. Почувався в цілковитій безпеці, очі фіксували деталі, перестрибували з ліхтарів на балкони, з квітів на підвіконнях на квіти в петлицях та на капелюхах. Увага перемикалася на загальну панораму й поверталася до дрібниць. Хтось тут насправді все це знімав, працював із розмахом, не заощаджував на костюмах та реквізиті. Де ж ховалася камера? Жодних ознак її присутності.

Під невисокими деревами ті двоє чоловіків прямували вздовж ратуші, помахуючи ціпками, наближалися до новесенької кутової будівлі на розі, там дві вулиці вливалися в площу під прямим кутом.

Обійшли жінок у капелюхах із розлогими крисами, із парасольками в руках; доглядальницю з дітьми, хлопчиком у матросці та коротких штанцятах і дівчинкою з накрученими локонами, у ляльковій сукні.

Стишені голоси попереду то робилися виразнішими, то губилися в сторонньому шумі. Ті двоє поспішали на будівництво колектора. «Перекриття та засклепіння Полтви вимагає...» – і далі щось нерозбірливе бурмотів один. «Особливо на другому етапі», – долинало від його співрозмовника... Перший, говіркий, щоразу поважно повторював «пане інженер» або «пане Бріль». Другий

обмежувався лаконічними «так» чи «ні». Два ціпки злагоджено вибивали ритм по бруківці.

Біля кутового фонтана згортали торгівлю. Тут щойно вирував ринок, міщухи купували городину, молоко та сир, а тепер продавці згортали ятки, збирали свій крам, звільняючи місце для прогулянок. Не поспішали забиратися геть лише дві тлусті перекупки, мили зелень у чаші фонтана, гукали останніх покупців, посварюючись між собою. І молода селянка ще залишалася, пов'язана хусткою, сиділа біля кам'яної Амфітріти, дружини Нептуна, накладала дівчинці в маленьке горнятко пахучі рум'яні шкварки, розгортала пишний домашній хліб, сповитий чистим рядом. Марко лише глянув – відчув повний рот слини. Щось далеке нагадало про себе, забуте, викликане апетитним запахом сільських шкварок та свіжого хліба з грубою шкіркою, із цяточками запеченого кмину.

– Скільки коштує? – запитав торговку, позираючи на її чисті руки, білі й пухкі. Із таких рук можна їсти.

Жінка весело озвалася, Маркові почулося: «Усі гроші!» Витяг із кишені купюри, нехай сама візьме, скільки треба.

Молодиця з цікавістю зазирнула до його долоні, тоді зиркнула на вигадливо подерті джинси.

– Беріть, – сказала, – беріть, беріть, їжте на здоров'я.

Намастила запашними шкварками гігантський кусень хліба й не взяла за це нічого.

Акція, зрозумів Марко, вгризаючись зубами у духмяний бутерброд. Заохочують покупців. Хто ж виробник? Їв пожадливо, аж за вухами лящало. Де назва фірми? – роззирався. Як називається господарство фермера? Треба запам'ятати. Чудовий рекламний хід, відразу перетворюєшся на палкого прихильника цієї марки, бо воно все й справді натуральне, без жодних штучних домішків.

Торговка підвелася, збираючи залишки неспроданих харчів. До неї відразу приступила перекупка, жінки обмінялися кількома репліками, поторгувалися, наче бавлячись, для годиться – бо як же без того? І от уже перекупка вигідно для себе, але й селянці не в

збиток забирає нереалізовані залишки у свою торбу. Жінки заледве рушили з місця, як уже надійшов верткий молодик з відром води і драпаком, заходився змивати бруд із бруківки, зчищати з долівки сліди гілок кропу, розчавлених яблук та масних плям розлитої сметани.

Годинник на вежі сповістив чверть години, дзеленькнув трамвай, зухвалий підліток застрибнув на підніжку, проїхав кілька метрів, гукнув до когось переможно: «Бачив?!» – і зіскочив на ходу, а до нього вже наближалися сюрчання свистка жандарма та вереск жінки: «Ромку, злап'ю – заб'ю!» Хлопчина протупотів повз Марка, мало не наступивши йому на ногу важким черевиком, біля катедри переплигнув через жебрака, що сидів попід муром, – тільки його й бачили.

Марка попереджали про розгул туристичної креативності в цьому місті, його застерігали, що тут, особливо в центрі, на кожному кроці бавляться, провокують та спокушають, йому називали місця, які не варто обминути, і закутки-завулки, куди він має неодмінно збочити. Але те, що він встиг побачити, перевершило всі очікування. Усе навколо крутилося досконало зрежисерованим дійством. Жодного обману, жодних декорацій, навіть назви на будівлях справжні: «Жіночий кооператив», «Труд», «Народная торговля», «Zipper». І ще раз «Zipper» на тій самій будівлі, і ще раз, трохи меншими літерами.

Віялом газет, притиснутих до грудей, зачепив Марка хлопчина років десяти. Власник деренчливого голосу й бадьорих інтонацій. Малий завзято вигукував: «Кур'єр полудньовий!» Дві жінки, з вигляду прачки, з плетеними кошиками, наповненими прасованою білизною, стрімкою ходою обігнали Марка, одна схвильовано переповідала іншій учорашній трафунок: на вулиці Блонній із возу, що розвозить білизну, вкрали сорок скатертин, половина з них належить пані Дануті Вольській, вони й позначені відповідними монограмами. Слухачка щоразу, після кожної подробиці зухвалого злочину, схвильовано зойкала й затискала вільною рукою рота.

Два голодні міщухи спостерігали, присунувшись мало не впритул до вітрини, як за склом м'ясної крамниці череватий червонопикий крамар, підв'язаний білим фартухом, різав вудженину, схилившись над хитрою машинкою: закладав у неї шинку, крутив ручку, і машинка різала м'ясо тоненькими скибками. З мармиз міщухів було зрозуміло, що їм аж носи викручувало від запаху, вони не в змозі були відвести погляди від захопливого дійства. Якийсь рух угорі, над будинком, відволік Марка – він був змушений задерти голову й навіть відступити, аби роздивитися як слід, що там за кам'яним орлом, на картуші будинку. Якось наче тінь промайнула, схоже, від кінокамери. Так от вони звідки знімають! І то, мабуть, історичний фільм. Або рекламний ролик для промоції туристичного міста.

Жодного разу, поки Марко обходив площу Ринок за периметром, жодного разу він не згадав про Світлану. А тут, під будинком з орлом нагорі, раптом сяйнуло: «Світлана!» І стало йому шкода, так шкода, що її немає зараз поруч, що він не може розділити з нею все, що бачить та чує, що нема кому зараз сказати: «Дивися, дивися!» І презирнутися. Він згодом розповість їй про цю дивну прогулянку, але його розповідь виглядатиме наче вигадка або сон, Світлана слухатиме його зі своєю іронічною усмішкою, вона не повірить. А ще він подумав, що її напівжартівливі докори в його нерішучості мали-таки під собою певний ґрунт. Бо як він мав вчинити кількома днями раніше? Сказав би: збирайся, я замовляю квитки, їдьмо нарешті! Ми ж так хотіли до Львова вдвох!

– Гей, послухайте...

Дівоче обличчя визирнуло й сховалося за театральну тумбу, за край афіші, задертий скрученою руркою. Опера Вагнера «Лоенгрін». Великий міський театр. Марко ступив уперед, назустріч – його відразу вхопила дівоча рука, безцеремонно втягнула за тумбу.

– Допоможіть, будь ласка! – прошепотіла дівчина.

Вона ледве стримувала сміх, кусала собі нижню губу, аби не розсміятися. Біла довга сукня з чорним атласним пояском, капелюшок, жива квітка над чолом.

– Проведіть мене до межі зони. Можете? Вас це не надто обтяжить? У нас тут, розумієте, ще й квест із друзями. Я маю дійти майже до короля Данила... Неодмінно в супроводі дивака, тобто особливого з вигляду чоловіка, нестандартного. – Вона кинула погляд на його джинси та вітрівку. – Такого, як ви. Не ображаєтеся?

– Квест? – перепитав Марко.

– Ну квест... – протягло мовила дівчина в нетерпінні. – Стара забута гра. У неї вже років двадцять мало хто грає. А ми от захопилися. Це моє чергове завдання, бачите, у записці? Усе має бути по-старому: папір, кілька слів, написаних від руки. Такі правила. Я щойно цю записку отримала. Тепер самій не можна пересуватися, лише... з диваком. А наступна записка чекає на Галицькій, на порозі кравецької майстерні, неподалік від пам'ятника Данилу Галицькому. Поможіть, прошу...

Марко мовчав, бо надто багато хотів запитати. Що ж це все значить?

– Виведіть мене із зони, – напосідала дівчина, навіть за рукав його смикнула. – Час пішов.

Марко узяв руку дівчини, застав собі за лікоть, і вони вийшли удвох зі свого сховку.

– Туди! – Дівчина кивнула, вони рушили за двома огрядними панями в капелюхах із павичим пір'ям, обігнали їхній неквапний хід.

– Зйомки? – нейтральним голосом поцікавився Марко.

– Можливо, – охоче підтакнула дівчина. – Сьогодні тринадцятий рік. Усі в системі, окрім вас. – Вона усміхнулася. – Наплутали щось?

Марко зирнув на неї спідлоба.

– Я не знаю про систему, – відповів. – Що це таке?

– Ви приїжджий?.. Невже не чули про систему? «Жива історія»! Береться один день з минулого, так? І той, хто в системі, може відчувати на собі, як воно все було насправді, проживає годину або

добу в минулому, хто як забажає. Хіба не чули? Наступної суботи буде... стривайте... це буде день із шістдесятих років. Уявляєте? Візочки з газировкою з малиновим сиропом, твіст і шейк, сукні-трапеції, краватки-оселедці... Щось там із модних страв того періоду, олів'є чи що... Шоколадні цукерки «Спартак»... Інша епоха, інше вбрання, інша музика...

– То це трюк для туристів? – Марко нарешті отримав підтвердження своїм підозрам.

– Можна й так сказати. Теж гра. Для великої кількості людей. Усі за тим сюди і їдуть, щоб потрапити у «Живу історію».

– А у вас гра у гри? Ваш квест, маю на увазі. Зрозуміло... А вбрання? Старі трамваї? Вози, авто, будинки... Як усе це робиться?

– Ви з дуба впали? – Дівчина розсміялася від душі. Вона сприйняла запитання Марка як влучний дотеп. – Програма! Кажу ж – програма запускається. Р-раз – і ви в системі, набуваєте вигляду відповідно до обраної епохи. І місто виглядає відповідно. За тим самим принципом перевтілюється все навколо. Але лише в зоні, тобто в центрі міста. Усе штучне, несправжнє. Бам-бам-бам – вдарить годинник опівночі – і карета перетвориться на гарбуза.

– Але ж я залишився у своєму одязі.

– Із вами трапився збій. Таке буває. Щось ви неправильно зробили, і от усі в тринадцятому році, а ви ні, хоча й у системі.

– Я теж у тринадцятому, – сказав Марко. – Хоча, знаєте, в один момент сипонуло по шкірі: а раптом я й справді в минулому?

– Зараз? Та ні, не хвилюйтеся. Насправді ми всі й далі у тридцять першому році. Хоча ваші джинси й курточка справді, знаєте, дуже дивні, наче у шафі пролежали років двадцять...

– Де ми? – зупинився Марко.

– Оце тепер? На вулиці Галицькій, проминаємо каплицю Боїмів. Бували тут раніше?

– Ви сказали – ми в тридцять першому році?

– Ну так. А де ми маємо бути?

– У дві тисячі тридцять першому році? – Марко розвернувся всім тілом, не зводячи погляду з обличчя супутниці.

– Так, – обережно погодилася дівчина, а тоді, ніяковіючи, зронила, налякавшись: – Дякую. Тут я вже сама. Приємного перебування у Львові!

До них уже наближався грубенький чоловічок, вийшов просто з крамниці, у вітрині якої були виставлені манекени з жіночим одягом. На шиї чоловіка погойдувався кравецький метр. Він подав дівчині шматок паперу та олівець, вона щось швидко написала на ньому й повернула йому. Він теж тицьнув їй у долоню згорнутий папірець, підморгнув Маркові, обтерши спітнілу лисину: чудова погода, авжеж?

– Стривайте, – сказав Марко. – Тепер ви мені допоможіть. До чого тут тридцять перший рік?

– Бо зараз тридцять перший рік, – повторила дівчина з терплячими учительськими інтонаціями в голосі, наче зверталася до неуважного учня. – Ви у Львові. Берете участь у «Живій історії». У цій грі сьогодні липневий день тисяча дев'ятсот тринадцятого року.

Дівчина усміхалася, наче підбадьорювала нового знайомця, але її усмішка поступово згасла. Бо ж було очевидно, що чоловік не жартував, вираз його обличчя свідчив про те, що він щиро заскочений почутим.

– Слухайте... – Дівчина торкнулася його плеча. – А ви в якому році живете, як ви думаєте?

– Дві тисячі тринадцятому.

– Ні, – м'яко заперечила дівчина, – цього не може бути.

– То що ж я, з глузду з'їхав? Я, звісно, утомився, але не аж так. У мене проблеми на роботі... і в особистому житті. Я приїхав до Львова, щоб перевести дух, перезарядити батарейки. Кави випити... Картатий плед і все таке, як каже моя дівчина. І щоб був дощ і лискуча бруківка... Ну все, як має бути. А тут у вас чортзна-що робиться...

– Слухайте... Я ж таке оповідання колись читала. Про чоловіка, що приїхав до Львова з такими думками, із такими проблемами, як у вас. А тут на нього чекав повний сюр, тобто сюрприз. Я вже не пам'ятаю, що там далі й чим закінчилося... Назву лише пам'ятаю: «Імовірність дощу нуль відсотків». Він на дощ сподівався, той чоловік! Усе мало бути за певною схемою. Він чекав одне, а отримав щось геть несподіване.

Марко витяг із кишені айфон. Жодної цяточки зони. Лише тоді очі дівчини зробилися круглими від здивування, лише тоді вона повірила цьому дивакові. Айфон переконав у тому, що чоловік каже правду. Він справді був людиною з минулого. Людиною з айфоном.

Але Марко їй не повірив. Він гукнув якогось жевжика з вихлястою ходою, вузькими вусиками під носом та намащеним лискучим чубом:

– Шановний! Який сьогодні день?

– Преподобних Томи та Акакія, – озвався перехожий, зупиняючися.

– А дата яка? Місяць? Рік?

Жевжик присвиснув:

– Та ж двадцяте липня тринадцятого року, пане.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.

Галина Вдовиченко

Ось
відкрийте
долоня

